

بررسی وضعیت گردشگری در طاق بستان با تکیه بر معیارهای

ارزشگذاری مشروط

نیلوفر پهماسبی زاده^۱، فاطمه کریمی اورگانی^{۲*}

۱- گروه مدیریت محیط زیست، واحد علوم و تحقیقات خوزستان، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران

۲- استادیار گروه محیط زیست، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران

(تاریخ دریافت ۹۶/۰۵/۲۴ - تاریخ پذیرش ۹۶/۱۲/۱۸)

چکیده:

توسعه فعالیتهای اقتصادی، رشد جمعیت، افزایش مشغله های زندگی و بالا رفتن سطح استانداردهای زندگی سبب افزایش چشمگیر تقاضا برای محیط های طبیعی و فرهنگی و نیاز به گردشگری شده است. مجموعه طاق بستان یکی از بی نظیر ترین آثار تاریخی ایران و جهان است. این مجموعه تاریخی یکی از جاذبه های استان کرمانشاه بوده که همه ساله میزبان حجم وسیعی از گردشگران داخلی و خارجی است. لذا مطالعه ارزش اکوتوریستی آن میتواند در پیشبینی نیازها و رفع کمبودها و توسعه گردشگری در منطقه مؤثر باشد. داده های مورد نیاز جهت بررسی عوامل موثر بر تمایل به پرداخت و برآورد ارزش این مجموعه در سال ۱۳۹۳ از طریق تکمیل پرسشنامه و مصاحبه حضوری با ۱۰۴۷ بازدیدکننده از این مجموعه جمع آوری گردید. نتایج حاصله نشان داد که دو عامل جنسیت و میزان مطالعه بازدیدکننده از متغیرهایی هستند که رابطه معناداری با میزان تمایل به پرداخت ندارند اما متغیرهای سن، تحصیلات، هزینه های ایاب و ذهاب، اندازه خانوار، درآمد خانوار، تعداد دفعات بازدید، مدت زمان بازدید و نوع تردد با وسیله نقلیه (شخصی یا عمومی) از عوامل تأثیرگذار بر تمایل به پرداخت بازدیدکنندگان میباشد و بر تمایل به پرداخت، اثر معنادار داشتند. میانگین تمایل به پرداخت هر بازدیدکننده ۴۵۸۵ تومان به ازای هر بازدید برآورد گردید. علاوه بر این متغیر رضایت از مطلوبیت اولویت اول (با $significance=0$) و متغیر جنسیت اولویت آخر (با $significance=0.121$) را در میزان تمایل به پرداخت، به خود اختصاص داد.

کلید واژگان: گردشگری، طاق بستان، تمایل به پرداخت، متغیرهای مستقل.

۱. مقدمه

گردشگری به مانند راهی مناسب در پر نمودن اوقات فراغت و با هدف کاهش تأثیر تنش‌های روزافزون زندگی متمرکز شهری و صنعتی مورد توجه قرار گرفته است (Amirnejad & Rafiee, 2009). امروزه صنعت گردشگری به قدری در توسعه اقتصادی و اجتماعی کشورها اهمیت دارد که اقتصاددانان آنرا صادرات نامرئی نام نهاده‌اند (Daliri & Sharzeii, 2012). علیرغم فواید مذکور، گردشگری می‌تواند بعنوان پدیده‌ای مشکل آفرین در کشورهای در حال توسعه مطرح شود که می‌تواند مسائل اجتماعی-فرهنگی، اقتصادی و توسعه‌ای از جمله بورس بازی روزی زمین بعلت ایجاد تجهیزات گردشگری، اثرات توریستی-هزینه‌های گردشگری در قالب افزایش قیمت‌ها، ازدحام، ترافیک، آلودگی، تغییر شکل چشم اندازهای طبیعی و مصرف بی‌رویه منابع و مشکلات زیست محیطی را تحت تأثیر خود قرار دهد (Zahedi, 2006).

یکی از انواع گردشگری، بازدید از میراث فرهنگی و طبیعی ملت‌ها می‌باشد. میراث فرهنگی اقلامی مانند آثار هنری، معماری، دستاوردهای فرهنگی و نیز اندیشه‌ها، هنجارها و فهم مشترک محیط زندگی را در بر می‌گیرد که از نسل‌های پیش به ارث رسیده است. کلیه اقلام تحت شمول تعریف فوق این وجه مشترک را دارد که به دست نسل حاضر ایجاد نشده و میراث نسل‌های پیش است. این اقلام در چارچوب یک طبقه بندی تقریبی به دارایی‌های ملموس (مانند آثار هنری و معماری) و دارایی‌های غیرملموس (مانند هویت مشترک، هنجارهای اجتماعی و اخلاقی ریشه-دار در فرهنگ مشترک) قابل طبقه‌بندی است. امروزه برای ایجاد جامعه‌ای سالم و توسعه یافته نیاز به توسعه و نگهداری مناسب از تفرجگاه‌ها و منابع زیستی مثل آثار باستانی و طبیعی ضروری می‌باشد

جاذبه‌ها و قابلیت‌های گردشگری، خصوصاً جاذبه‌های محیط طبیعی و اکوتوریستی از سرمایه‌های منحصر به فرد هر کشور و منطقه‌ای به شمار می‌رود. امروزه گردشگری یکی از امید بخش‌ترین فعالیت‌های است که از آن به عنوان گذرگاه توسعه یاد می‌کنند (Choi, 2003). توافق جهانی در مورد این که اکوتوریسم قبل از دهه ۱۹۸۰ مطرح بوده وجود دارد، ولی صراحتاً اسمی از آن نبرده اند. اما از سال ۱۹۹۰ به بعد اکوتوریسم ابزاری جهت توسعه پایدار مطرح و مورد مطالعه قرار گرفت. انجام ناکوتوریسم در سال ۱۹۹۰ به صورت یک سازمان غیرانتفاعی بین المللی ایجاد شد تا توریسم مخرب و مصرف کننده را به ابزاری برای محافظت از محیط زیست توریسم پایدار تبدیل کند (Fennel, 1999). اکوتوریسم پدیده‌ای است که از گذشته دور مورد توجه جوامع انسانی بوده و بر حسب نیازهای متفاوت اجتماعی و اقتصادی به پویایی خود ادامه داده و با توجه به توسعه روزافزون ارتباطات و افزایش چشمگیر تعداد گردشگران و درآمدهای ارزی حاصل از آن نتایج بسیاری همچون اشتغال رابرای جوامع به دنبال داشته است. اکوتوریسم سفری طبیعت محور، تعهد آور، انسانگرا، دانش افزا و درآمد زا برای جوامع محلی بوده که کمترین تأثیر مخرب زیست محیطی را برفضای کالبدی منطقه به همراه داشته و در راستای تعادل اکولوژیکی و توسعه پایدار منطقه‌ای حرکت مینماید (Sareqi, 2008). در چند دهه اخیر، رشد و توسعه اقتصادی-اجتماعی بصورت یک فرآیند پیوسته و فراگیر در بسیاری از جوامع همراه با افزایش درآمد ملی و ایجاد تغییرات مثبت در درآمد سرانه همراه بوده است. در چنین شرایطی، استفاده از

گردشگر امر مهمی است که تمام کشورهای دارای جاذبه‌های گردشگری باید به آن توجه ویژه‌ای داشته باشند (Khodaverdizadeh *et al.*, 2010). در این راستا ارزشگذاری مناطق گردشگری و کارکردهای زیست محیطی برای تصحیح تصمیمات اقتصادی که اغلب به منابع زیست محیطی و تاریخی بعنوان کالا و خدمات رایگان می‌نگرند، گام مهمی محسوب می‌شود (Khodaverdizadeh *et al.*, 2010). در دهه‌های اخیر پیشرفت‌های مهم در ارائه روش‌های ارزشگذاری و تعیین قیمت منابع زیست محیطی و میراث فرهنگی بدست آمده است. با این وجود، ارزشگذاری اقتصادی میراث فرهنگی از طریق روش‌های معمول مبتنی بر تحلیل عرضه و تقاضا از کارآیی لازم برخوردار نیست. بنابراین بایستی از روش‌های ارزشگذاری غیربازاری در این موارد استفاده نمود. یکی از روش‌های انعطاف پذیر با کاربرد فراوان برای ارزشگذاری اقتصادی منابع طبیعی و منابع فرهنگی، روش ارزشگذاری مشروط می‌باشد (Rajabi *et al.*, 2011). با استفاده از ارزش گذاری مشروط و بکارگیری روش دومرحله ای هکمن نتیجه گرفتند که میزان درآمد و تحصیلات درتمایل به پرداخت و نيز درآمد و اندازه خانوار درمیزان تمایل به پرداخت بازدیدکنندگان بوستان محتشم رشت مؤثرند.

Han و Lee (۲۰۰۲) با استفاده از روش ارزشگذاری مشروط، ارزش تفریحی پنج پارک ملی در کره جنوبی را به طور متوسط ۱۱/۹۴ دلار برای هر خانواده در سال بدست آوردند و عوامل قیمت پیشنهادی، سن و تحصیلات را از عوامل اثرگذار در تمایل به پرداخت معرفی کردند. Reynisdottir و همکاران (2008) با استفاده از روش ارزش گذاری مشروط نشان دادند که متوسط تمایل به پرداخت افراد به عنوان ورودیه برای

(Bagherzadeh, 2013). باتوجه به تقاضای روزافزون برای تفرجگاه های عمومی و تنگناهای تفریحی، تجزیه و تحلیل عامل‌های مؤثر بر خواسته‌های مردم از نقطه نظر اقتصادی و اجتماعی می‌تواند به پیش بینی نیازهای تفرجگاهی و تفریحی کمک نماید. برآورد ارزش پولی این نوع خدمات نقش مضاعفی در مدیریت تلفیقی انسان و سامانه‌های طبیعی ایفا می‌کند. در سطح خرد، بررسی‌های ارزشگذاری باعث دستیابی به داده‌های مربوط به ساختار و کارکرد بوم نظام‌ها و نقش متنوع و پیچیده آنها در حمایت از رفاه انسانی می‌گردد و در بعد کلان، ارزشگذاری اکوسیستم می‌تواند در ایجاد و اصلاح شاخص‌های رفاه انسانی و توسعه پایدار مشارکت داشته باشد (Khorshid dost, 1997). امروزه ارزشگذاری اقتصادی منابع زیست محیطی و گردشگری به دلایل متعددی چون ضرورت محاسبه خسارت مربوطه به اثر طبیعی یا تاریخی، تهیه حساب‌های ملی سبز، وضع مالیات و عوارض مناسب برای کنترل و جلوگیری از تخریب مراکز تفریحی بسیار مهم می‌باشد (Bagherzadeh, 2013).

با وجود قابلیت‌ها و پتانسیل‌های موجود در کشور، عدم زیرساخت‌های مناسب گردشگری، عدم شناخت نسبت به گردشگری در ایران، کمبود متخصصین در امر گردشگری، فقدان فرهنگ مناسب خاص گردشگری که بعضی مواقع سبب تخریب چشم اندازه‌های طبیعی و تاریخی می‌شود و عدم اطلاع رسانی در این زمینه توسط رسانه‌ها و مطبوعات از دلایل عمده عدم جذب گردشگر در ایران است. این درحالیست که کشورهای گردشگرپذیر با داشتن چشم اندازه‌های طبیعی و تاریخی می‌توانند باعث افزایش درآمد ملی سرانه شوند. بنابراین، جذب

پارک ملی اسکافتافل و آبشارگولفوس ایرلند به ترتیب ۵۰۸ و ۳۳۳ میلیون کرون ایسلند می باشد. آنها درآمد، نگرش نسبت به محیط زیست، تعداد بازدید قبلی، محل اقامت، سابقه پرداخت ورودیه، سن و تحصیلات را از عوامل مؤثر بر تمایل به پرداخت معرفی کردند.

یکی از این میراث فرهنگی و تاریخی کشور، طاق بستان می باشد. محوطه تاریخی طاق بستان مجموعه‌ای از سنگ نگاره‌ها و سنگ نبشته‌های دوره ساسانی است که در دامنه کوهی به همین نام و در کنار چشمه‌ای در شمال غربی شهر کرمانشاه در غرب ایران واقع شده است. این مجموعه در قرن سوم میلادی ساخته شده و ارزش هنری و تاریخی زیادی دارد. در این محوطه تاریخی، چشمه‌ها و فضای سبز انبوهی نیز وجود دارد که به ارزش تفریحی این منطقه می افزاید. تلاش‌های گسترده‌ای جهت ثبت جهانی طاق بستان انجام گرفته است ولی تاکنون این امر محقق نگردیده است. سالانه بیش از ۳۰۰ هزار نفر از طاق بستان بازدید می کنند؛ با این وجود ارزشگذاری اقتصادی این مجموعه بی نظیر تاکنون انجام نشده است. میراث فرهنگی و تاریخی همچون طاق بستان مستلزم حفاظت، مرمت، نگهداری و ارائه خدمات مناسب به بازدید کنندگان می باشد. بنظر می آید کیفیت خدمات ارائه شده به دلیل کمبود منابع مالی در سطح مطلوب نبوده و ممکن است در بلندمدت از جاذبه گردشگری این میراث جهانی برای گردشگران داخلی و خارجی بکاهد. محدودیت بودجه دولت، بالا بودن هزینه‌های حفاظت و مرمت و همچنین لزوم ارائه خدمات مطلوب به بازدید کنندگان، الزام مشارکت مالی بازدید کنندگان را خاطر نشان می سازد. آثار تاریخی منحصر به فرد، فضای سبز انبوه،

آب فراوان و چشم انداز زیبا از پتانسیل‌های مجموعه طاق بستان می باشند که باید ساماندهی شوند تا بتوان از آنها به بهترین شکل ممکن استفاده نمود. با وجود مطالعات فراوانی که در زمینه تعیین ارزش اقتصادی منابع طبیعی در ایران صورت گرفته است، تاکنون مطالعه‌ای در این راستا برای مجموعه تاریخی طاق بستان انجام نشده است. لذا با توجه به پتانسیل این مجموعه پر ارزش تاریخی جهت ثبت جهانی و تبدیل شدن به یکی از مناطق گردشگری در سطح دنیا، تعیین ارزش اقتصادی و تفریحی مجموعه تاریخی طاق بستان با استفاده از روش‌های معتبر ضروری می باشد.

۲. مواد و روش ها

کرمانشاه نهمین شهر پر جمعیت و یکی از کلان شهرهای ایران مرکز استان کرمانشاه در ایران می باشد که دارای جمعیتی بالغ بر ۸۸۴/۷۰۶ نفر و مساحت ۹۳۳۸۹۹۵۶ متر مربع است. شهر کرمانشاه بزرگترین شهر کردنشین و مهمترین شهر در منطقه مرکزی غرب ایران است. کرمانشاه از شهرهای تاریخی و فرهنگی ایران به شمار می رود و پیدایش آن به سده چهارم میلادی باز می گردد. شهر کرمانشاه از شمال به کوه فرخ شاد، از شمال غربی به کوه طاق بستان و از جنوب به سفید کوه منتهی می شود که در قسمت مرکزی استان کرمانشاه با موقعیت ۴۷ درجه و ۴ دقیقه شرقی و ۱۹ درجه و ۳۴ دقیقه شمالی قرار دارد و دارای ۲۴۵۰۰ کیلومتر مربع گستردگی و ارتفاع ۱۲۰۰ متر از سطح دریا است. طاق بستان مجموعه‌ای از سنگ نگاره‌ها و سنگ نبشته‌های دوره ساسانی است که در شمال غربی شهر کرمانشاه در غرب ایران واقع شده است. وجود کوه و چشمه در این

مکان، آنرا به گردشگاهی روح فزا تبدیل نموده که از زمان‌های دیرین تا به امروز مورد توجه بوده است (EftekhariNasab, 2005). موقعیت طاق بستان در شکل (۱) نشان داده شده است.

مکان، آنرا به گردشگاهی روح فزا تبدیل نموده که از زمان‌های دیرین تا به امروز مورد توجه بوده است

شکل ۱- موقعیت طاق بستان واقع در شمال غرب کرمانشاه

بسیار مهم می‌باشد، نحوه طراحی پرسشنامه است و بهتر است از مصاحبه چهره به چهره با افراد استفاده شود. ارزشگذاری مشروط ابزار مناسبی برای تعیین ارزشه ای مصرفی و غیرمصرفی است. این پژوهش با هدف ارزشگذاری اقتصادی این منطقه بر اساس روش ارزشگذاری مشروط بر مبنای تمایل بازدیدکنندگان به پرداخت هزینه به منظور بازدید و حفاظت از این مجموعه در سال ۹۴-۹۳ صورت گرفت. در این راستا تعداد ۱۰۴۷ پرسشنامه (حجم نمونه با استفاده از رابطه کوکران تعیین گردید) در میان بازدیدکنندگان به طور تصادفی توزیع گردید. پرسشنامه ها شامل ۲۱ سوال عمومی و ۴ سوال در ارتباط با تمایل به پرداخت طرح گردید. به منظور کاهش تورش های احتمالی، ۲ نوع پرسشنامه توزیع گردید بطوریکه در ۵۰۷ پرسشنامه پیشنهاد اولیه با قیمت ۳۰۰۰ تومان و در ۵۴۰ پرسشنامه اولیه ۱۰۰۰ تومان تعیین گردید. پایایی پرسشنامه از روش آلفای کرونباخ

علم اقتصاد محیط زیست، با توجه به پیچیدگی کار، روشهایی برای ارزیابی و تعیین قیمت آنها بر حسب واحدهای قابل مقایسه با سایر کالاها و خدمات دیگر بخش های اقتصادی ابداع نموده است. ایده ارزشگذاری اقتصادی مواهب طبیعی بر اساس مفهوم تمایل به پرداخت بنا شده است (Farber & Howarth, 2002). تکنیکهای موجود برای تعیین تمایل به پرداخت با دامنه نسبتاً وسیعی روبرو هستند. نمونه هایی وجود دارد که نشان میدهند تحقیق و بررسی درباره استفاده از تکنیک تمایل به پرداخت سودمند است (Venkatachalam, 2003). روش ارزشگذاری مشروط ضمن ایجاد این نوع بازار برای افراد، بوسیله استخراج تمایل به پرداخت آنها برای تغییر در عرضه کیفیت کالاو یا خدمات زیست محیطی، به محاسبه ارزش آنها نیز میپردازد (Alimohammadi & Khorshid dost, 2004). آنچه که در اجرای روش ارزشگذاری مشروط

صورت گرفت که بر این اساس مقدار آن ۰/۵۹۳ تعیین گردید که در محدوده پایایی متوسط قرار گرفت. متغیرهای مستقل شامل سن، تحصیلات، اندازه خانوار، درآمد، جنسیت، مدت زمان بازدید، هزینه صرف شده جهت تردد و میزان مطالعه بازدیدکنندگان و متغیر وابسته، میزان تمایل به پرداخت (WTP) تعیین گردید.

جامعه آماری شامل گردشگران داخلی مجموعه تاریخی طاق بستان در مدت زمان مطالعه می‌باشد. روش نمونه برداری بصورت تصادفی سیستماتیک و حجم نمونه با استفاده از فرمول و جدول میچل و کارسون پس از انجام پیش آزمون بشرح زیر تعیین می‌گردد.

$$n = \left(\frac{U_{1-\alpha/2} V}{D} \right)^2$$

که در اینجا، n اندازه نمونه، V انحراف معیار و $U_{1-\alpha/2}$ متغیر توزیع نرمال در سطح اطمینان $1-\alpha/2$ است. همچنین D عبارتست از تفاوت بین تمایل به پرداخت واقعی و تمایل به پرداخت تخمین زده شده که این تفاوت بصورت درصدی از تمایل به پرداخت واقعی بیان می‌شود.

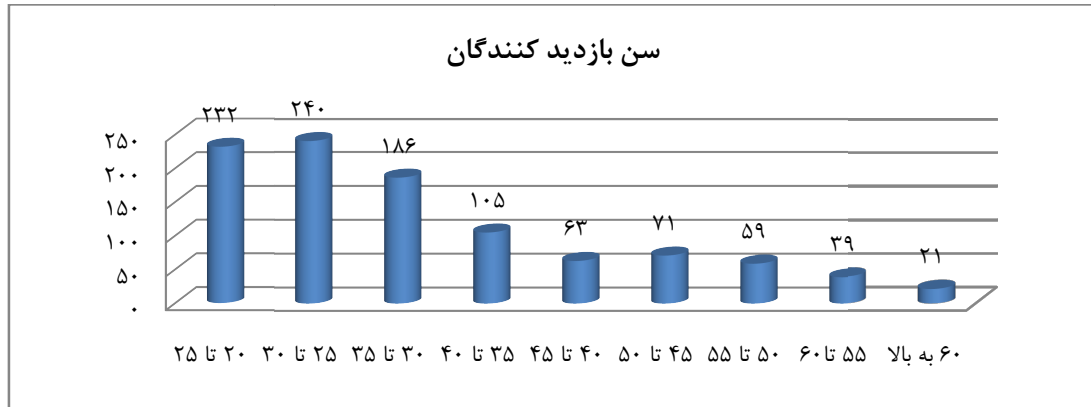
۳. نتایج

پرسشنامه‌ها به منظور بررسی عوامل موثر در تمایل به پرداخت در نرم افزار SPSS مورد بررسی قرار گرفت و اطلاعات به شرح زیر به دست آمد. متغیرهای مستقل در این پرسشنامه‌ها مورد بررسی قرار گرفته

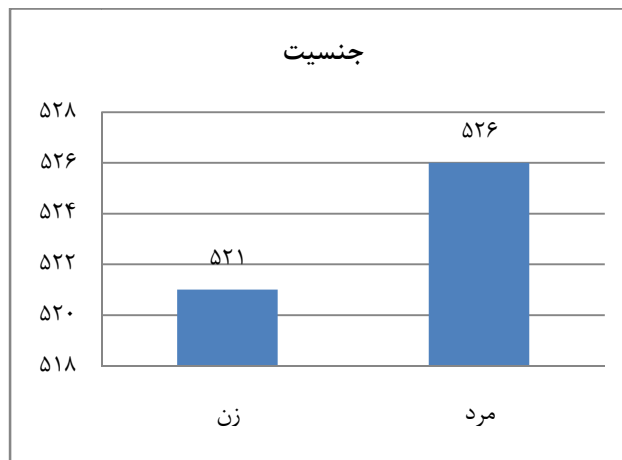
بود که در خصوص هر کدام از آنها چون بازدید کنندگان، جنسیت، تحصیلات، میزان درآمد، بازدید و... بررسی‌های آماری مطابق جداول زیر بدست آمد. در بررسی آماری که از پرسشنامه‌ها صورت سن گرفت سن بازدیدکنندگان مطابق شکل ۲ تجزیه و تحلیل شد.

یکی دیگر از متغیرهای مورد بررسی در این پژوهش جنسیت بازدیدکنندگان بود که نتایج بررسی آن در شکل (۳) آورده شده است. از متغیرهای مورد بررسی دیگر تحصیلات بازدیدکنندگان بود که نتایج بررسی این متغیر در شکل (۴) ارائه شده است. درآمد بازدید کنندگان نیز به عنوان یک عامل موثر دیگر در پرسشنامه‌ها مورد پرسش قرار گرفتو نتایج به صورت شکل (۵) حاصل شد.

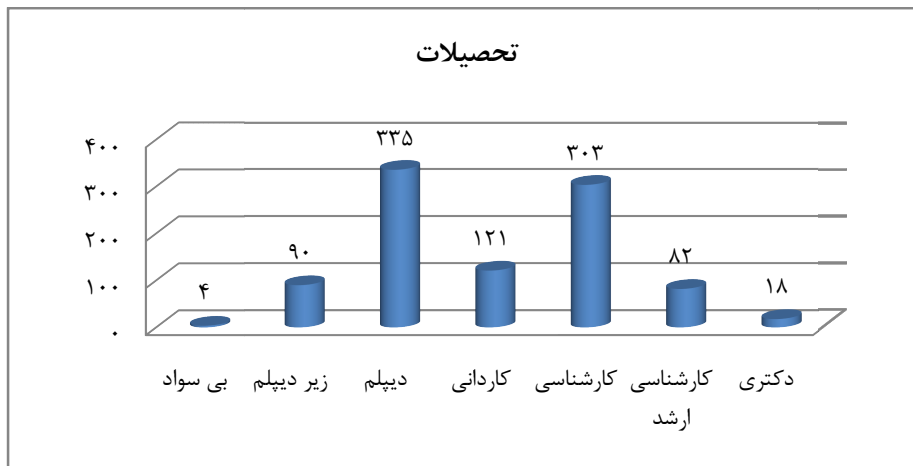
نتایج بررسی تکرر بازدید از طاق بستان توسط بازدیدکنندگان نیز در شکل ۶ نشان داده شده است. مدت زمان بازدید از منطقه طاق بستان: مدت زمان بازدید از منطقه نیز به عنوان یکی از فاکتورهای تاثیر گذار در تمایل به پرداخت مورد بررسی قرار گرفت که نتایج حاصل از این بررسی در شکل ۷ مشهود است. بمنظور تعیین مطلوبیت جاذبه‌ها و سایر خدمات ارائه شده در مجموعه طاق بستان، در پرسشنامه در خصوص میزان مطلوبیت سوال مطرح گردید. پاسخ‌ها در ۲۰ رده (از ۱ به عنوان کمترین مطلوبیت و ۲۰ به عنوان بهترین مطلوبیت) دسته بندی گردید. نتایج در شکل (۸) نشان داده شده است.

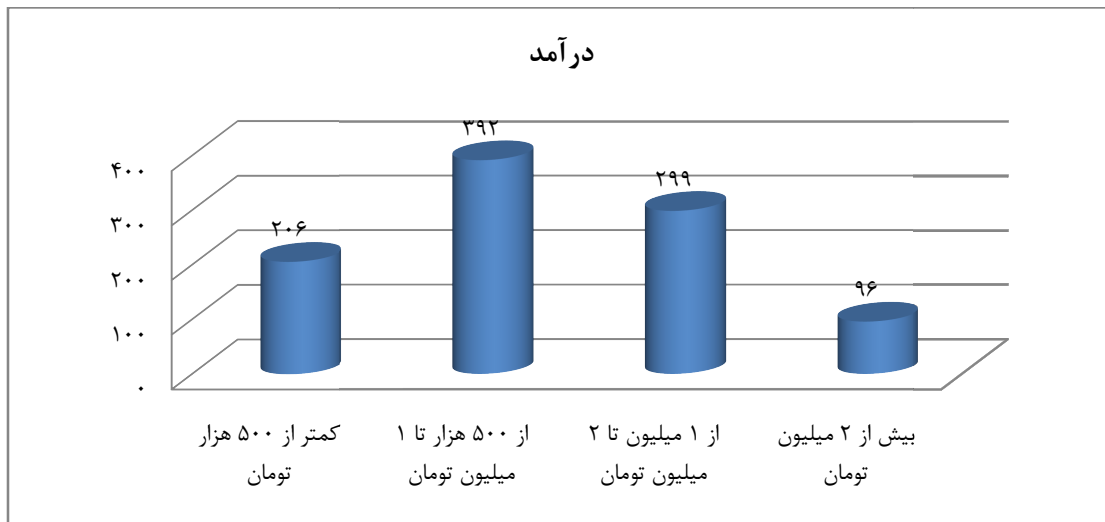
شکل ۲- توزیع سنی بازدیدکنندگان از مجموعه طاق بستان حاصل از آنالیز پرسش نامه ها-۱۳۹۳

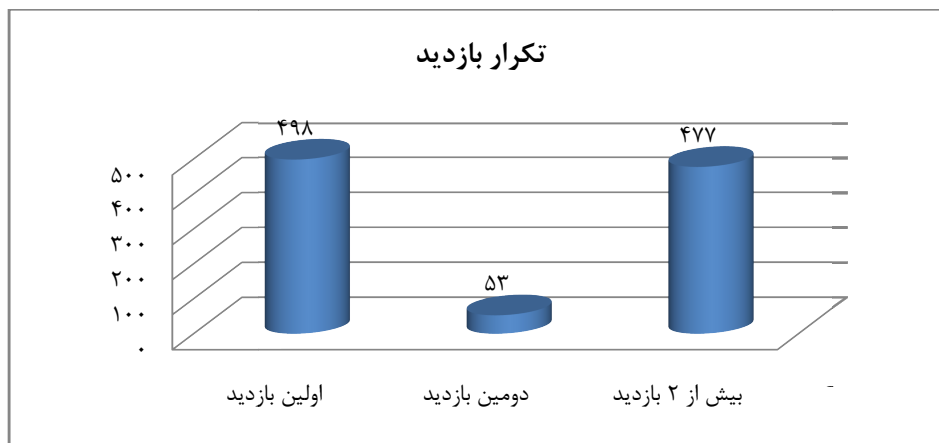
شکل ۳- توزیع جنسیت بازدیدکنندگان از مجموعه طاق بستان حاصل از آنالیز پرسش نامه ها-۱۳۹۳

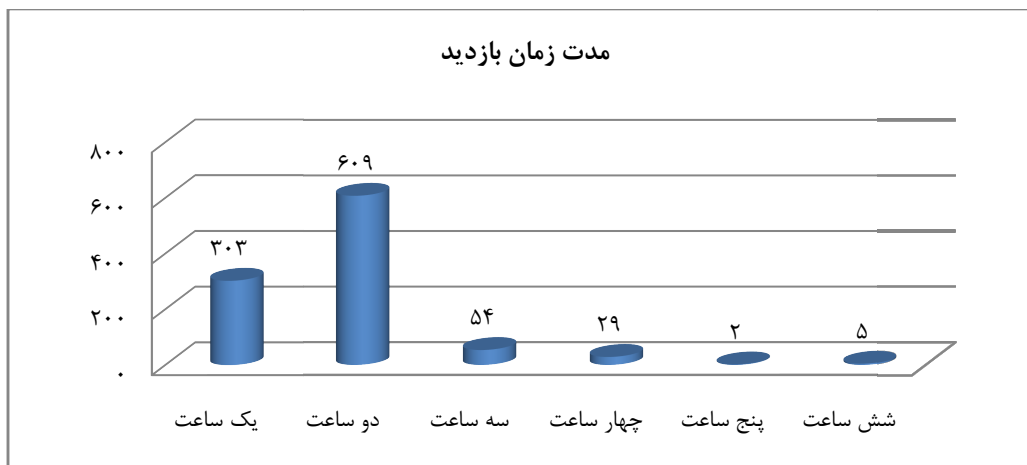
شکل ۴- تحصیلات بازدیدکنندگان از مجموعه طاق بستان حاصل از آنالیز پرسش نامه ها-۱۳۹۳

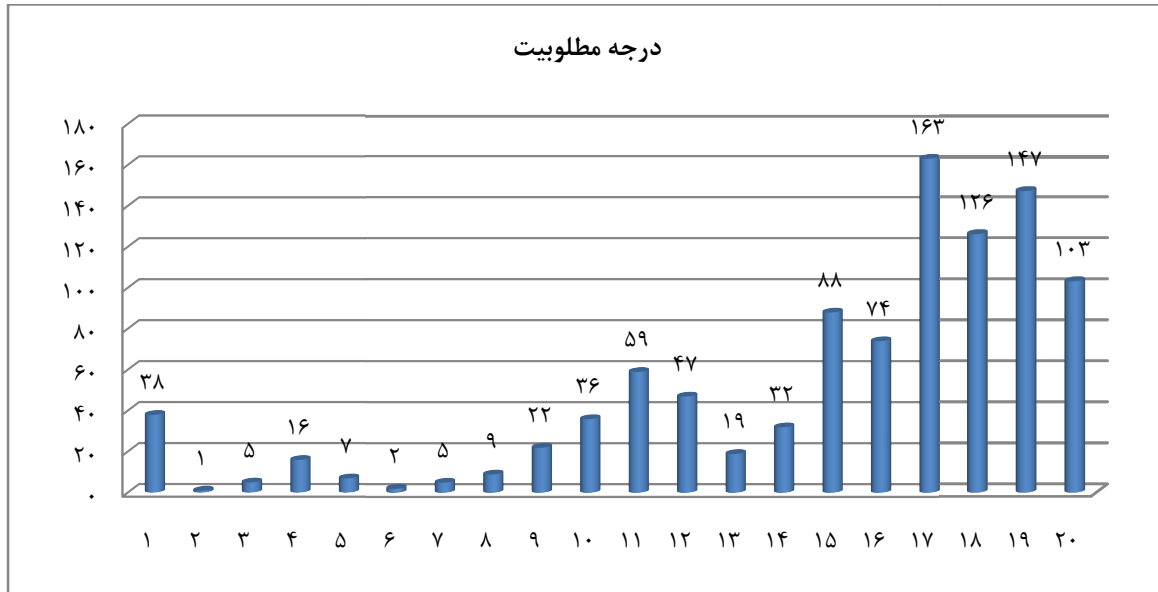
شکل ۵- میزان درآمد بازدیدکنندگان از مجموعه طاق بستان حاصل از آنالیز پرسش نامه‌ها-۱۳۹۳

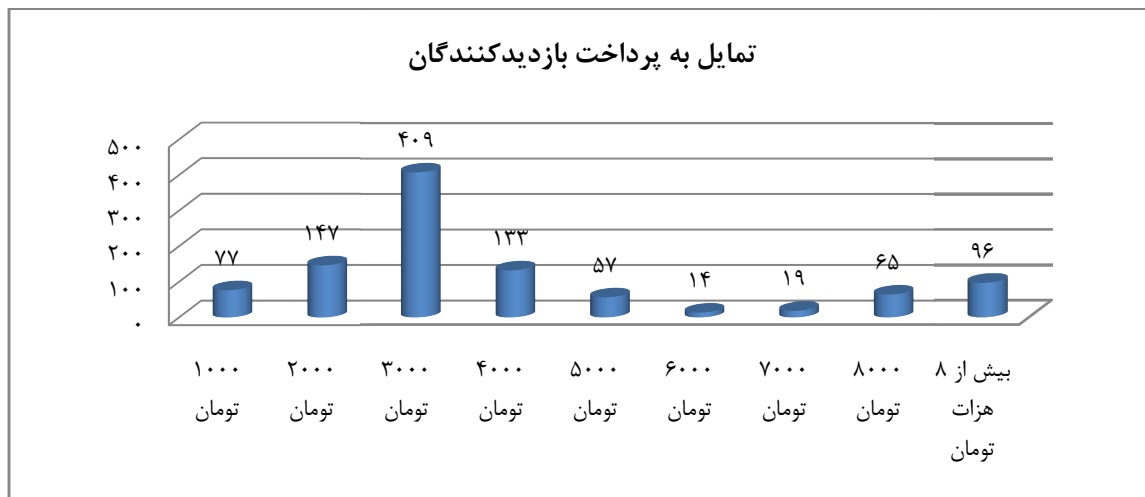
شکل ۶- تکرار بازدید بازدیدکنندگان از مجموعه طاق بستان حاصل از آنالیز پرسش نامه‌ها-۱۳۹۳

شکل ۷- مدت زمان بازدید از مجموعه طاق بستان حاصل از پرسشنامه‌ها-۱۳۹۳

شکل ۸- امتیاز داده شده به مجموعه تاریخی طاق بستان از لحاظ مطلوبیت

شکل ۹- میزان تمایل به پرداخت در بازدیدکنندگان از مجموعه طاق بستان حاصل از آنالیز پرسشنامه ها-طاق بستان ۹۳

صفر تا پیشنهاد ماکسیمم (BID) استفاده می شود (مقدار ماکسیمم پیشنهاد، ۸۰۰۰ تومان تعیین گردیده بود). مقدار انتظاری WTP به وسیله انتگرال گیری توسط ۲ روش صورت گرفت. اول: روش محاسبه تحلیلی که از طریق ساده کردن رابطه به نتیجه مورد نظر دست می یابیم.

دوم: استفاده از کالکولیتور الجبرا رابطه مورد نظر به شکل زیر محاسبه گردید:

$$E(WTP) = \int_0^{Max.BID} F_{\pi}(\Delta U) d(BID)$$

سوالات در پرسش نامه ها در بخش تمایل به پرداخت، به دو شکل طرح شده بود. در بخشی از پرسش نامه ها (۵۰۷ پرسشنامه)، اولین پیشنهاد با ۳۰۰۰ تومان و ۵۴۰ پرسشنامه دیگر با پیشنهاد با ۱۰۰۰ تومان آغاز گردیده بود. در مجموع نتایج حاصل در شکل (۹) نشان داده شده اند.

به منظور تعیین مقدار تمایل به پرداخت در این تحقیق از روش موسوم به متوسط WTP (قسمتی) است که از آن برای محاسبه مقدار انتظاری تمایل به پرداخت به وسیله انتگرال گیری عددی در محدوده

۰/۱۵۶- نشان دهنده اثر عکس متغییر مستقل بر متغییر وابسته می باشد. بدین صورت که با کاهش اندازه جمعیت خانوار، احتمال پذیرش مبلغ پیشنهادی افزایش می یابد.

جنسیت بازدید کنندگان: مقدار sig برای جنسیت، برابر با ۰/۱۲۱ می باشد که نشان دهنده عدم وجود ارتباط معنادار بین این متغییر با مقدار WTP می باشد. هر چند در نتایج حاصل از پرسشنامه تعیین گردید که مراجعه و تمایل به پرداخت در مردها به مقدار کمی بیش از زن ها می باشد.

درآمد خانوار: رگرسیون خطی، نشان دهنده ارتباط مستقیم درآمد خانوار با مقدار WTP می باشد. با توجه به اینکه مقدار sig برابر با ۰/۰۰۹ تعیین شده است، ارتباط بین این دو متغییر نسبتا بالا می باشد. مثبت بودن ضریب نیز نشان دهنده این موضوع است که با افزایش درآمد خانوار، احتمال پذیرش پیشنهاد اولیه و نیز مقدار WTP افزایش می یابد.

نوع تردد با وسیله نقلیه: مقدار sig برای این متغییر برابر با ۰/۰۲۱ تعیین گردید که نشان دهنده معنادار بودن این متغییر بر تمایل به پرداخت می باشد. با توجه به مثبت بودن مقدار ضریب در مدل لوجیت که ۰/۰۹۱ برآورد شده است، دارا بودن وسیله نقلیه منجر به افزایش احتمال پذیرش پیشنهاد اولیه توسط بازدیدکننده می شود.

میزان مطالعه: مقدار sig برای مقدار مطالعه در سطح معنی داری ۵٪ معنادار نبوده و عدد ۰/۰۹۳ را نشان می دهد. هر چند که آنالیزهای آماری اولیه نشان داد که افراد دارای مطالعه بیشتر، تمایل به پذیرش اولیه بیشتری به نسبت افراد با مطالعه کمتر داشتند.

$$\int_0^{\text{Max.BID}} \left(\frac{1}{1 + \exp \{-\alpha^* + \beta (\text{BID})\}} \right) d(\text{BID})$$

$$E(\text{WTP}) = \int_0^{8000} \left(\frac{1}{1 + \exp \{-0.931 - (5.19 \times 10^{-5})\}} \right) d(\text{BID})$$

$$E(\text{WTP}) = 4585$$

بنابراین مقدار تمایل به پرداخت برابر با ۴۵۸۵ تومان تعیین گردید.

۴. بحث و نتیجه گیری

هدف اصلی در این پژوهش بررسی اثر متغیرها بر تمایل به پرداخت است که با تجزیه و تحلیل های آماری مورد تحقیق قرار گرفت. جهت بررسی اثر متغیرها بر تمایل به پرداخت بازدیدکنندگان از آزمون t استفاده گردید. نتایج حاصل از آزمون t را در جدول (۱) مشاهده می نمایید.

الف- نتایج حاصل از بررسی متغیرهای مستقل

با توجه به ضرایب بتا و مقادیر sig به دست آمده در رگرسیون خطی، اثر متغیرها به شرح زیر می باشد:
سن: ضریب سن از نظر آماری معنی دار شده و علامت مثبت آن نشان می دهد که هر چه سن افراد بالاتر باشد، احتمال پذیرش مبلغ پیشنهادی توسط آنها بیشتر خواهد بود. بر این اساس اثر نهایی با افزایش سن بازدیدکنندگان، احتمال پذیرش معادل ۰/۱۱۹ واحد افزایش می یابد.

تحصیلات: ضریب بتا معادل ۰/۱۰۴ و مقدار sig برابر با ۰/۰۳۵ تعیین گردید که نشان دهنده معنادار بودن رابطه این متغییر با متغییر وابسته می باشد. مثبت بودن مقادیر ضریب نشان می دهد که با افزایش سطح تحصیلات، احتمال پذیرش پیشنهاد اولیه و مقدار WTP افزایش می یابد.

اندازه خانوار: ضریب معناداری برای اندازه خانوار، مقدار ۰/۰۳۱ را نشان می دهد. مقدار تخمین

مطالعه بازدیدکننده از متغیرهایی بودند که رابطه معناداری با میزان تمایل به پرداخت نشان ندادند. اما متغیرهای سن، تحصیلات، هزینه های ایاب و ذهاب، اندازه خانوار، درآمد خانوار، تعداد دفعات بازدید، مدت زمان بازدید و نوع تردد با وسیله نقلیه(شخصی یا عمومی) بر تمایل به پرداخت، اثر معنادار داشتند. سایر نتایج بر اساس آنالیز پرسشنامه ها، تمایل به پرداخت بر اساس اولویت و نوع اثر به ترتیب قید شده در جدول (۲) تشریح شده است.

هزینه صرف شده جهت ایاب و ذهاب: در سطح معنی داری ۵٪ ضریب اثر ۰/۱۴۵ و مقدار P.value برابر با ۰/۰۱۹ بود که نشان دهنده اثر معنی دار این متغیر بر WTP بازدیدکنندگان می باشد. مثبت بودن مقدار ضریب در مدل لجیت نیز نشان دهنده این موضوع است که با افزایش هزینه های صرف شده جهت بازدید از مجموعه، احتمال پذیرش پیشنهاد اولیه در بازدیدکنندگان افزایش می یابد. بر اساس نتایج حاصل از تحقیق دو عامل جنسیت و میزان

جدول ۱- آنالیز خروجی نرم افزار SPSS برای آزمون t

متغیر	مقدار آلفا	مقدار بتا	خطای استاندارد	آماره t	مقدار sig
سن	۰/۰۵	۰/۱۱۹	۰/۰۶۳	۳/۶۷۲	۰/۰۳۰
تحصیلات	۰/۰۵	۰/۱۰۴	۰/۰۶۲	۷/۰۷۱	۰/۰۳۵
جنسیت	۰/۰۵	۰/۰۴۳	۰/۰۵۴	۱/۳۱۲	۰/۱۲۱
اندازه خانوار	۰/۰۵	۰/۱۱۷	۰/۰۵۰	۲/۳۳۰	۰/۰۳۱
درآمد خانوار	۰/۰۵	۰/۲۱۱	۰/۰۹۳	۳/۸۲۱	۰/۰۰۹
مدت زمان بازدید از منطقه طاق بستان	۰/۰۵	۰/۱۸۷	۰/۰۰۸	۴/۶۵۱	۰/۰۱۳
تعداد دفعات مراجعه به طاق بستان در سال	۰/۰۵	۰/۲۳۸	۰/۱۰۸	۲/۸۴۵	۰/۰۰۵
تردد به محل با وسیله نقلیه شخصی	۰/۰۵	۰/۱۳۹	۰/۰۴۱	۵/۹۰۱	۰/۰۲۱
میزان مطالعه بازدیدکنندگان	۰/۰۵	۰/۰۴۳	۰/۰۱۰	۳/۱۹۵	۰/۰۹۳
هزینه صرف شده جهت ایاب و ذهاب	۰/۰۵	۰/۱۴۵	۰/۰۸۹	۶/۷۵۶	۰/۰۱۹
رضایت از مطلوبیت طاق بستان	۰/۰۵	۰/۴۸۵	۰/۰۵۴	۵/۲۱۴	۰/۰۰۰

ب: مقدار WTP (متغیر وابسته)

گردید. این رقم در شرایط فعلی ۳۰۰۰ تومان می باشد. ارزش تفرجی منطقه تاریخی طاق بستان بر اساس تمایل به پرداخت بازدیدکنندگان محاسبه می شود. با توجه به جمعیت بازدیدکنندگان از این مجموعه که در سال ۱۳۹۳ برابر با ۳۹۹۳۷۹ بوده، ارزش اقتصادی این مجموعه ۱۸۳۱۱۵۲۷۱۵۰ ریال (یک میلیارد و هشتصد و سی و یک میلیون تومان) می باشد.

متوسط تمایل به پرداخت جهت استفاده از مجموعه تاریخی طاق بستان ۴۵۸۵ تومان برای هر بازدیدکننده بدست آمده است در نتیجه میتوان طبق رابطه زیر کل ارزش اکوتوریستی آن را محاسبه کرد. تعداد بازدیدکنندگان سالانه * WTP متوسط مقدار= کل ارزش اکوتوریستی مجموعه تاریخی طاق بستان بر اساس نتایج حاصل از این تحقیق، حد اپتیمم تمایل به پرداخت ۴۵۸۵ تومان (برای سال ۱۳۹۳) تعیین

جدول ۲- بررسی اولویت اثر و نوع اثر متغیرهای مستقل بر میزان WTP

شماره اولویت	متغیر	مقدار Sig	نوع اثر
اولویت اول	رضایت از مطلوبیت	۰/۰۰۰	مطلوبیت بالاتر
اولویت دوم	تعداد دفعات بازدید	۰/۰۰۵	دفعات بازدید بیشتر
اولویت سوم	درآمد خانوار	۰/۰۰۹	درآمد بالاتر
اولویت چهارم	مدت زمان بازدید	۰/۰۱۳	مدت زمان اقامت بیشتر
اولویت پنجم	هزینه صرف شده جهت ایاب و ذهاب	۰/۰۱۹	هزینه ایاب و ذهاب صرف شده بالاتر
اولویت ششم	نوع تردد با وسیله نقلیه	۰/۰۲۱	تردد با وسیله نقلیه شخصی
اولویت هفتم	سن	۰/۰۳۰	سن بالاتر
اولویت هشتم	اندازه خانوار	۰/۰۳۱	جمعیت کمتر
اولویت نهم	تحصیلات	۰/۰۳۵	تحصیلات بالاتر
اولویت دهم	میزان مطالعه	۰/۰۹۳	میزان مطالعه بیشتر
اولویت یازدهم	جنسیت	۰/۱۲۱	مردها بیشتر

به افزایش درآمد بخش دولتی و ایجاد رونق و توسعه در بخش خصوصی کمک کرد و از طرف دیگر به حفاظت از محیط زیست و متعاقب آن در چارچوب توسعه پایدار حرکت نمود. می توان با بررسی عوامل موثر بیشتری در تمایل به پرداخت، مانند رضایت از امنیت اجتماعی، با دقت بیشتری به تجزیه و تحلیل عوامل موثر بر تمایل به پرداخت بازدیدکنندگان، پرداخت.

۱.۴. پیشنهادات

انسان در شهر، مکانی که عینیت دستاورد تمدن عظیم بشری میباشد زندانی و در انزوای کامل با پیرامون خود به سر میبرد. اصلاحات و توسعه مدیریت محیط زیست و ابقاء زیست محیطی از طریق گزینه های اقتصادی و برنامه ریزی های صحیح قابل وصول میباشد. میتوان با استفاده از فعالیتهای گردشگری و پتانسیلهایی را که برای توسعه اشتغال دارد از یکطرف

References:

- Amirnejad, H., Rafiee, H., 2009. Economic value assessment of environmental conditioning (case study of Abbas Abad forest area in Behshahr province, Mazandaran province). Journal of Agricultural Science and Natural Resources, Vol. 16, No. 3. (inpersian)
- Bagherzadeh, A., 2013. Economic and environmental valuation and calculation of willingness to pay in the National Park of Urmia Lake. Journal of Economic Policy, 96, Volume 9, Issue 1: 198-187. (inpersian)
- Choi, S., 2003. Measurement of sustainable Development Progress for managing community. Tourism Dissertation for PHD Texas A & M university. P.77.
- Dashti, Gh; Sohrabi, F., 2008. Estimation of the recreational value of Park of Prophet of Karaj using the method of conditional valuation. Journal of Natural Resources Faculty, Volume 61, Issue 4, 932-921. (inpersian)
- EftekhariNasab, A., 2005. TaqBostan. Literary Monthly - Socio-Cultural Students at Waterloo University. (inpersian)

- Fennell, D. A., 1999. Economic and introduction.p:283-310
- Howarth, B. R., S. Farber., 2002. Accounting for the value of ecosystem services. Ecological Economics. 41:421-429.
- Khodaverdizadeh M., Raheli, H. KavooseKalashmi, M. Rezazadeh, A., Khorrami, Sh., 2010. Application of the two-stage Heckman method for estimating the value of recreation in the village of Ostbin. Quarterly Journal of Village and Development, thirteenth, No. 1: 130-111. (inpersian)
- Khodaverdizadeh M., KavooseKalashmi, M. Shahbazi, H., Malekian A., 2011. Estimating Ecotouristic Value Using Conditional Valuation Method. Case Study: SaholanMahabad Cave. Geography and Development Magazine, No. 23: 216-203. (inpersian)
- Khorshid Dost, A, 1997. The role of pricing and economic analysis methods in environmental assessment.Journal of Ecology, No. 20. (inpersian)
- Khorshid Dost, Ali Mohammad, A., 2004. Application of Contingent Evaluation Method in Estimating the Amount - .13.Paying for Environmental Protection Tabriz, Journal of Ecology, 20, 36. (inpersian)
- Lee, C., Han, S., 2002.Estimating the use and preservation values of national parks tourism resources using a contingent valuation method. Tourism Management, 23: 531-540
- Rajabi, M; Mousavi, S. N. Flihi, N., 2011. Estimation of cultural heritage conservation value using conditional valuation method (Case study: Esfahan nagsheJahan Square). First International Conference on Tourism Management and Sustainable Development, Fars, Marvdasht, Islamic Azad University, 7th and 8th of October. (inpersian)
- Reynisdottir, M., Song, H., Agrusa, J., 2008. Willingness to pay entrance fees to natural attractions: An Icelandic case study. Tourism Management.29:1076– 1083.
- Sareqi, A., 2008. The study and analysis of the role of ecotourism attractions in regional sustainable development of the province, Master thesis of geography and urban planning, Tabriz University. (inpersian)
- Sharzeii, GH; Daliri,A.S., 2012. Estimation of recreational value of Caspian Sea ecosystem. Case study: Chaloos seaside radio-sea resort. Journal of Environmental Science, Year 9, Number 3: 14-1. (inpersian)
- Venkatachalam, L., 2003. The contingent valuation method: a review. Environmental ImpactAssessment Review. 24:89-124.
- Zahedi, Sh., 2006. Basics of Tourism and Ecotourism with Emphasis on the Environment, Tehran.AllamehTabataba'i University Press. (inpersian).